

Egy évtized Budapest városképén

Megkértem a városépítés egy igen tekintélyes és általam is tisztelt korifeusát, sorolja föl csak nagy vonalakban: mi született, mi változott meg Budapesten tíz év leforgása alatt. A várostervező meghökken, még valami feljegyzést is előkeres — amit hasonló tárgyban nemrég készített —, és még így is csak nagy nehezen, szinte töprengve, újra meg újra a falon függő várostérképre pillantva tudjuk csak együttes erővel — úgy-ahogy — felvázolni a változás körvonalait, mértékét, tartalmát. Úgy-ahogy, mondom, mert minduntalan figyelmzettetjük egymást: erről is, arról is elfelejtkezünk.

Csak jellemzésül. Már legalább egy órája beszélgetünk, mikor a térképpel szemközti falon fölfedezem a pompás Kőbányai Mozi színes fotóját. Szó sem esett róla. Azután már tovább »barkochbázva« a kiemelkedő új épületekről jut szinte véletlenül eszembe a Bécsi utcai Chemolimpep-ház, amely forradalmat csinált az öreg Belvárosban.

Szóval így, egymás szavába kapva, és önön feledékenysé-
günkön tréfálkozva építettük föl memória-tégláinkból az újuló várost, amely acélból, betonból, üvegből és alumíniumból nagyon is valóságosan itt feszül, terjeszkedik körülöttünk. És azóta jártamban-keltemben, hol játékosan, hol szenvedélyesen, leltározom Budapestet.

Lajstromba veszek, válogatás nélkül, minden újat, amit észreveszek, vagy ami éppen valamilyen gondolatár-
sítással eszembe jut. Az orvoskutató Üllői úti toronyházáról más orvos-épületekre gondolok, a Dózsa György úti orthopédiai rendelőre, a Gyógyszerkutató Intézetre vagy a bőrgyógyászati klinika új épület-tömbjére. De ugyanígy fölso-
rakoztathatom a többi magasházat is mellé, a Vegyterv Erzsébet királyné úti székházat, az Egyesült Izzó új központ-
ját és a Kossuth Lajos utcai Hungarotex-házat. Erről pedig egyszerűen irodaházakra, meg alumínium-konstrukciókra is appercipiálhatok, a Beloianiszéra, a Hajtóműgyáréra és több más új ipari székházra a Fehérvári úton, a Bányatervezőre a Mártírok útján és a Victor Hugo utcai Középgépi-
ipari irodaházra; vagy a Duna-parti, még teljesen el sem készült alu-központra. A Duna-part — a végre megindult nagy hotel-építkezés kapcsán — viszont önkéntelenül a szállodákra tereli a figyelme-
met, a Sportra, az Ifjúságra, a Szabadságra és az épülő henger-
gerto.onyra.

Itt megállok egy percre. E kedvtelésnek ugyanis — a szenttelenebb rutin-játék mel-
lett — vannak ünnepnapjai is, amikor váratlanul magasra csap bennünk az elragadtatás. Ilyen volt az a nap is, amikor a roppant betonhengerre szerelt munka-lift felvitt a torony tetejére, hogy — »kívül-
állóként« — talán első kö-
zött nézhessek szét arról az el-
eddi ismeretlen légi pontról. Egy új hegyvidék, egy meg-
változott dunai panoráma, egy másik pesti lapály és főként: egy ismeretlenül szépséges bu-
dai vár tárult elém, amelyről csaknem hiábavalóan lelken-
dezem mindaddig, míg százak és ezrek föl nem látogathat-
nak az új szálló tetőteraszá-
ra.

És erről nyomban fölfény-
lett bennem egy másik ünnepi
városkép, egy nyár végi dél-
elött a gellérthegyi Jubileumi
Parkból. Bevallom, addig az
új nevet sem ismertem, s ak-
kor is, egy hosszabb itáliai va-
káció másnapján, szinte csak
odatévedtem. Ilyenkor az em-
ber szomorkásan, bámészan te-
kinget szét, r'gen képes

már több szépségt befogadásá-
ra. Még ismeretlenekre sem,
hát még »régen ismertekre«.
De ott, a Citadella példásan
és eredetien rendezett szom-
szédságában, ahol, amióta az
eszemet tudom, mindig gaz-
virított és szörnyű rendetlen-
ség honolt, elámultam és el-
szégyelltem magam. Hogyan is
lehet egyetlen percre elfeled-
ni, hogy e szépséges város pol-
gárai vagyunk? Hogyan lehet
közömbösen gondolni a tájra,
ahol természet és ember
együttes erejéből ilyen remek
város áll?

Az effajta órák persze fel-
villanyoznak a további já-
téokra. Onnan, felülről mulat-
ságos felfedezni az új lakóte-
lepeket: a József Attilát, az
Árpád-hídfőit, a lágymányosít,
most már a kelenföldit is, és
kitotózni, melyik útvonalon,
hol épült új ház. Igaz, az évi
mintegy tízezres budapesti la-
kásépítéssel csak egy kisebb
hányad jut az úgynevezett fog-
hij-épületekre, de mégis —
ami a városképet illeti — az
új középületek mellett, ezek a
lakóházak adnak elsősorban új
tartalmat város-élményünk-
nek. Lehetetlen föl sorolni akár
a legjobbakat is, az Orvos-
lépcsőn és a Hajnóczy utcá-
ban, a Karinthy Frigyes úton
és a Maros utcában, s véges-
végig a Rákóczi úton, az Ül-
lői úton, a Nagykörúton, a
Mártírok útján és az Árpád
fejedelem útján, ahol csaknem
teljesen eltűntek már az egy-
kori romtelkek.

Természetesen, hogy egyet-
len évtized jóvoltából mi min-
den gazdagítja a budapesti ut-
caképet, azt még ilyen nagy
vonalakban is lehetetlen felsor-
olni. Ma már föl sem tűnik,
hogy szinte megújult a budai
Duna-part, és milyen nagy
mértékben rendeződött a mö-
göttes budai lakóterület, hogy
a Vigadóval, a szállodaépítés-
sel és a Közraktár utcai par-
kosítással voltaképpen meg-
kezdődött a pesti part rekonst-
rukciója is. És ha beljebb pil-
lantunk: ...ci utca, József At-
tila utca, Engels tér megnyi-
tása a Bajcsy-Zsilinszky út fe-
lé... Ime, megindult a Bel-
város rendezése is. A bontás
tovább folyik majd a Bazili-
ka irányában, és hozzákezde-
nek a Kiskörút s a Calvin tér
új jávárársolásához. Jőcskán
előrehalad a földalatti építése,
és fölavattuk már a Blaha
Lujza téren a második alu-
járót is.

És ha a lajstromozónak úgy
tetszik, számba veheti a
már-már megfogható, egy-ke-
tőre megvalósuló terveket is.
Szállodát a Várban — a volt
Illetményügyi Hivatal épüle-
tében — és a Rózsadombon,
huszonhárom emeletes iroda-
házat a Rákóczi úton a Szö-
vetség utca sarkán, a Vigadó
záróépületét a Vörösmarty té-
ren, új Külkereskedelmi Mi-
nisztériumot az Arany János
utcában, az Országos Műszaki
Fejlesztési Bizottság székházat
a Kossuth Lajos téren, az
Akadémia könyvtárát a Roo-
sevelt téren, ugyancsak hu-
szonhárom emeletes villamos-
ipari kutatóintézetet a Fehér-
vári úton, nagyszabású lakó-
házakat a Köztársaság téren,
az Alagút utcában és lakóház-
regimenteket Kelenföldön, az
Árpád-hídfőnél, a Kacsóh
Pongrác úton, a történelmi
Óbuda mellett egy »Újbudát«
és...

Minek tovább sorolni? Úgy
sincs kész, nem is lehet kész
a leltár. Csak kedvet akartam
csinálni a játékhoz, amely a
sokrétú s növekvő, nem rit-
kán kiáltó igények és a gyá-
korlati lehetőségek gyötrő, fá-
rasztó, mégis fölemelő, olykor
éppen költőien szépművű ösz-
szegegyeztetésének csupán ját-
szi tükörképe. Mégis, egy építő
élet igénylése.

Balog János